

Historik kring Bosse Svorèns problem med Helsingborgs Miljökontor och utplaceringen av hans betesdjur vid Hasslarps dammar. 20071114

En intressant infallsvinkel i den här infekterade debatten kommer från en läsare i Helsingborgs dagblad (20050309) som har rubriken: Frågor och svar om Hasslarps dammar. Som ger följande från Lars Erik Gustavsson, Helsingborg: jag är en mycket natur-och miljöintresserad invånare i Helsingborg. Ofta besöker jag Hasslarps dammar. Under sommarhalvåret nästan dagligen. Där träffar jag många besökare. De flesta känner till att Helsingborgs stad köpte dessa dammar 1995, vilket alla tycker är positivt. Jag får många frågor om dammarna, som jag inte kan besvara. Varför har så många fåglar försvunnit? Varför har betesdjuren dött? Vart har rävar, minkar och rådjur tagit vägen? Är vattnet i dammarna giftigt? Ja, frågorna är många. Det blir kvickt rykten och förtal när ingen har ett riktigt svar. Ryktesfloran blommar bättre än den naturliga runt dammarna. Därför önskar jag och många besökare svar på följande frågor:

- 1: Har vattenprover tagits i dammarna vid olika årstider, är vattnet drickbart?
- 2: Den jord som användes 2002 för att slänta ut kanterna på dammarna var sedimenterad jord efter betkampanjens slut. Det vill säga alla de gifter som bönderna använt vid odlingen och som sköljdes av vid tvätt under processen. Jorden fick sedimentera och dammarna rensades före nästa års kampanj. Har man tagit prover på jordmassorna i Hasslarp likväl som man gjorde på massorna vid gamla sockerbruket på Bredgatan där IKEA bygger?
- 3: Har någon inventerat antalet fåglar år för år och då kunnat jämföra eventuella differenser?
- 4: varför dog betesdjuren enbart vid Hasslarps dammar och inte på andra likvärdiga betesplatser?
- 5: Det finns en gammal soptipp från bruket belägen norr om "Frigolitdammen" intill Hasslarpsån. Vad innehåller den?

Börje Wigström: *När man väljer beteende väljer man också konsekvenserna.*

De fem frågorna som det svaras på ger inte helt ärliga svar. Antingen svarar man undvikande eller så omformar man och utestänger vissa viktiga detaljer i svarsbilden.

Pontus Runeke Naturvårdare, parkkontoret Helsingborg: Svar på fråga -2: Vattenprover har tagits i dammarna vid en rad tillfällen och som har bedömts som tjänligt med anmärkning i en damm medan två andra dammar hade förhöjda bakteriehalter. Här talar man bara om fekal förorening från fåglar och djur. Rester av pesticider (bekämpningsmedel) har inte registrerats i dammarna.

Svar på fråga -3: Jordprov har tagits på massorna där halterna av metaller ligger under riktvärdet för förorenad mark och där halterna av bekämpningsmedel ligger under halter som ligger under detektionsgränsen (halter som ej är mätbara)

Svar på fråga -4: Vad betesdjuren har dött av är inte konstaterat.

Svar på fråga -5: Svarar Pontus Runeke med något som jag tolkar som att han inte säger allt han vet och att det inte är hela sanningen som kommer fram. Det som han säger sig inte veta vet alla Hasslarpsbor nämligen att det finns en soptipp med alla de föroreningar som det för med sig.

Hur kan man som myndighet förenkla, dölja och försöka vilseleda människor i ett försök att ge sken av att det här är ett område som är helt opåverkat av föroreningar från gamla sockerbruket och deponirester som finns lagrade i den alltför välkända soptippen som ligger i anslutning till Hasslarps dammar.

Svar från en myndighet: *Vi gjorde inget olagligt, vi misslyckades bara med att följa lagen.*

Innan sediment rörs eller flyttas är det därför av intresse att undersöka metallhalten för att förvissa sig om att inte miljöfarliga schaktmassor placeras olämpligt eller riskerar att komma i vattenfas vid åtgärdernas genomförande.

Den urlakning som det också för med sig påverkar givetvis vattnet i dammarna. Svaren som Runeke gav i insändaren har inte besvarats med tanke på tungmetaller i vattnet eller vilka halter det rör sig om.

Enligt ett protokoll nämnt sedimentprovtagning i Hasslarps dammar (Pär Persson 1997-08-01) nämns det att provtagning har gjorts i fyra av Hasslarps dammar där det uppmätts bland annat **mycket höga tungmetallhalter av kvicksilver i damm (E)** och måttligt höga halter av kadmium, arsenik, koppar, krom och **höga halter av zink i densamma**. I damm (C2A) har det **uppmätts höga halter av kadmium**, måttligt höga halter av koppar och krom. I damm C2B höga halter av kadmium och måttligt höga halter av koppar. I damm (J3) **höga halter av kadmium** och måttligt höga halter av bly, arsenik, koppar och krom. ad är det man vinner på att undanhålla viktig information när man ger sin förklaringsmodell av det här? När nu vattnet är så förgiftat som den här provtagningen visar skall man inte skylla på djurägarens skötsel utan ta tillfället i akt att hitta en bättre förklaring till varför man har lagt hela skulden på Svorén att hans djur har dött. Jag ser nu att våra myndigheter inte har tagit sitt ansvar utan låtit djurägaren bära hela ansvaret, ett ansvar som ligger på kommunen i det här fallet eftersom det är mer än sannolikt att djuren har plågats och dött av förgiftning som de höga halterna av tungmetallerna har åsamkat. Svorén har målats ut i massmedia och Helsingborgs Miljökontor som en djurplågare som bara tänkt på profiten och i andra hand på sina djurs väl och ve.

Fakta, kvicksilverförgiftning: Ett nervgift som kan ge nervinflammationer, darrningar och missbildningar. Kan passera genom moderkakan och därmed ge högre koncentrationer hos fostret än hos modern.

Att observera: Akut förgiftning kan yttra sig som magsmärtor, diarèer/kräkningar, njurproblem, törst och tarminflammationer, Vid kronisk förgiftning ansamlas kvicksilver i njurarna, hjärnan, ögonen, levern och sköldkörteln. Detta kan ge blodbrist, darrningar/krypningar, nedsatt ämnesomsättning, ledsmärtor, nedsatt muskelkraft, psykiska störningar, huvudvärk och irritabilitet. Candida-infektioner kan ofta vara ett tecken på förgiftning och där tungmetaller och som i det här fallet kan bero på kvicksilverförgiftning. Djur, som människor drabbas lika hårt av det här.

Fakta kadmiumförgiftning: Kadmium skadar cellmembranen så att andra tungmetaller lättare kan tränga in. Akut kadmiumförgiftning orsakar tarminflammation. En långsam uppsamling av kadmium sker företrädesvis i njurarna, men också i levern och skelettet. Det skadar nervsystemet, reducerar kroppens avgiftningsämnen, förorsakar förhöjt blodtryck, åderförkalkning, benskörhet, nedsatt immunförsvar med dålig antiämnesproduktion, nedsatt fruktbarhet, blodbrist, för stora lungor och cancer.

Det har förekommit förhöjt kadmium i moderkakan hos kvinnor som har fött barn med låg födelsevikt. Nervskador och Downs Syndrom har konstaterats. Kadmiumbelastade barn har nedsatt inlärningsförmåga.

Fakta arsenikförgiftning: kronisk exponering för låga doser av arsenik i olika former kan också ge cancer i bland annat hud, lever, njurar och lungor.

Faktarutorna som ovan beskriver med all tydlighet vilket lidande de stackars djuren har genomlidit alltså vilka symtom som de här förgiftningarna har lett till. Det är givetvis ett stort trauma för djurägaren som har sett sina djurs lidande och de ekonomiska följder det här har fört med sig. Någon empati och klart ställningstagande och ansvar från kommunens sida har inte Svorèn sett det minsta spår av. Man har hela tiden hävdat att man är helt utan skuld och där det endast kan pekats på djurägarens inkompetens och dåliga skötsel av djuren som den enda orsaken till djurens lidande och död.

Det lär också ha funnits en impregneringsanläggning vid gamla sockerbruket där man impregnerade betprovssäcken med okänt impregneringsmedel som misstänks vara kreosot.

Christer Åkelund, Helsingborgs Dagblad, till Helsingborgs Miljökontor, 2004: Ställde ni några krav på hans djurskötsel när ni handlade upp hans tjänster? Givetvis skall det ställas, krav som skall vara ömsesidiga. Men var fanns MK:s ansvar när det gäller att ta ansvar för de gifthalter som fanns i dammarna. När man såg i sedimenprovtagningen som gjordes 1997 att det fanns mycket höga halter av gifter som nämnts i stycket som nämns sedimentprovtagning i Hasslarps dammar, höga halter av gifter i det vatten som betesdjuren kunde dricka av. Dessutom skall vi inte glömma att urlakningen av giftiga ämnen från soptippen har förgiftat betesmarken som också kan ha bidragit till betesdjur som har blivit sjuka och som i en del fall har bidragit till deras död. Om MK hade använt sig av försiktighetsprincipen och försett djurägaren med den information som den här provtagningen utvisade hade säkert inte det här hänt eftersom man då tillsammans med djurägaren hade kunnat vidta åtgärder som kunde förhindrat den här katastrofen. MK skall ju ha kunskapen och att deras åtgärder skall vara tvingande när någon bryter mot miljöbalken. Myndighetsansvar och respekt för gällande lagar är inte alltid så självklart när man har med en myndighet att göra.

Bertrand Russel: *Felet med världen är att de dumma är så tvärsäkra på allting, medan de kloka är så fulla av tvivel.*

Börje Wigström: E-mail-borje@wigstrom.net

Miljöpris till djuruppfödare

HELSINGBORG

Djuruppfödaren Bo Svorén får ekoträdets miljöutmärkelse denna månad. Han får priset för det arbete han lagt ner kring Hasslarps dammar.

av Christer Åkerlundh

NST har skrivit om Bo Svorén och hans insatser vid dammarna tidigare. Hans specialitet är att föda upp gamla raser, som sedan placeras ut i naturområden för att återskapa den ursprungliga floran där.

Vid Hasslarps dammar har Bo Svorén placerat ut tibetanska jakar, Scottish Highland Cattle och får.

Jakar finns normalt i Tibet, Nepal och Mongoliet. Highland Cattle är en mycket gammal boskapsras. Den här-

stammar från romartiden. Kelterna stal boskap från romarna och tog med dem till England. Sedan 1966 finns en mindre stam i Sverige. Bo Svorén föder sedan sex år tillbaka upp en ras som är världens minsta (under 1 meter hög).

Ett folknöje

Hans får är Gutefår, Sulfolkfår och klöverrörjafår. Ett hundratal betar vid dammarna i Hasslarp.

- Det är roligt att man uppmärksammas på det här sättet. Jag ser fram emot att få priset, säger Bo Svorén till NST.

- Jag satsar mycket på Hel-

singborg. De jobbar på rätt sätt, tycker jag.

Djuren i Hasslarp har blivit lite av ett folknöje. Många har besökt dammarna under 1999 för att titta på djuren. Vid ett tillfälle kom en delegation från Nya Zeeland för att studera hur betande djur kan ersätta dyra röjningsmaskiner. Totalt är det cirka 15 tunnland som betas.

- Jag har djuren hemma just nu. Jakarna släpper jag i slutet av mars, början av april.

- De andra djuren släpper jag lite senare.

Bo Svorén får priset på Filbornaskolan i dag i samband med skolans kulturdag.

Här kommer två naturvårdare!

Det öppna svenska landskapet håller på att slynas igen. Gläntorna och ängsmarkerna, där kor förr gick och betade, förbuskas snabbt. Kanske blir tibetanska jakar räddningen och ger oss tillbaka de öppna landskap som Ulf Lundell sjunger om.

Jakar har redan prövats i nordvästra Skåne och resultatet är över förväntan. Jakar kan till och med tillgodogöra sig nässlor och visset fjolårsgräs. Dessutom är de fromma och fredliga. Och så ger jakarna en ull som är nästintill lika varm som myskoxens!

Text och bild: LARS-ERIK GUSTAFSSON

108

ALLERS 51-52 -99

Vilket rekordår för skånsk stork

Visste ni att vi nu har fritt levande storkar som åter häckar i Skåne. Och detta efter att ha varit borta som svensk häckfågel i nästan femtio år!

Det är det så kallade storkprojektet i Skåne som lyckats så väl. Storkar som fötts i hägn släpps fria. För storkarna i de olika hägnerna har det blivit något av ett rekordår. De fick inte mindre än femtiofyra ungar tillsammans.

På bilden ser man en storkunge som är fyra veckor gammal. Den matas med små kycklingbitar. Men favoritfödan för en liten storkunge är faktiskt dagmask!

Text och bild: LARS-ERIK GUSTAFSSON

Bo Svorén.

Djuruppfödare belönas med miljöpris

HELSINGBORG (HD)

Bo Svorén heter februari månads mottagare av miljöpriset Ekoträdet.

Hans specialitet är att föda upp djur för naturvårdsområden och då ofta uppfostring av gamla djurraser för att återge områdena något av sin gamla karaktär.

Bo Svorén föder bland annat upp kor av fjällras.

Den rasen är utrotningshotad och för några år sedan fanns det bara 300 exemplar. I dag har stammen femfaldigats.

Dexter är en annan av Svoréns specialiteter. Det är världens minsta ko - mankhöjden är bara 105 centimeter - och den kommer ursprungligen från Irland.

Bo Svoréns arbete har uppmärksammas internationellt.

Bland annat har en delegation från Nya Zeeland besökt hans anläggning i Hasslarp och studerat de metoder han använder.

Fyrbenta gräsklippare i farten

Nio fyrbenta gräsklippare ska hålla efter betesmarkerna vid Hasslarps dammar. Helsingborgs stad har arrenderat ut några hektar mark till Bosse Svorén som låter sina tibetanska jakar beta där.